

KÖNYVTÁROS

954 JUL

333

A KÖNYVTÁROS

KÖNYVTÁROSOK HAVI TÁJÉKOZTATÓJA

1954. július

IV. évfolyam

7. szám

A könyvtárak és könyvtárosok „Felszabadulási Versenyé”-nek kibontakozásáért!

I.

Sokszor és sokhelyt találkozunk ma már a megbecsüléssel, mely a könyvtárakat övezi, az elismeréssel, mely a könyvtárosoknak szól. Alig pár hete hallottuk és olvastuk pártunk Központi Vezetősége titkárának, Farkas Mihály elvtársnak, elismerő szavait az országgyűlés költségvetési vitáján a könyvtárak fejlődéséről. A könyvtárakról, mint a kultúrforradalom fontos tényezőiről, a könyvtárosokról, mint a szocializmus szerény építőiről emlékezett meg. A bizalom, a megbecsülés, az elvtársi tisztelet ösztönző melegsége árad Szabó Pál Kossuth-díjas írónk szavaiból, amelyeket a badacsonyi írók-könyvtárosok találkozója alkalmából írt a Művelt Népben megjelent cikkében: »... vannak emberek, akik egyáltalán nem követnek el semmiféle nagy dolgot vagy hőstettet, s a puszta létezésük mégis igen nagy dolog. Ilyen a dolgozó emberek nagy tömege. Nos, ez itt a fontos. A könyvtárosok puszta létezése az író számára már nagy megnyugvás. Bizonyosság. A könyvtárosok hordozzák szívükben azokat a láthatatlan ereket, csatornákat, amelyeken keresztül belefolyik az író élete az olvasók millióinak vérkeringésébe.«

Micsoda elismerés, micsoda felelősség! Úgy szeretni az irodalmat, a jó szót (az életet, értelmet, boldogságot, bánatot: embereket árasztó jövőbe bocsátó szót), az írókat — hogy még forróbban szerethessük az olvasót, az embert, a népet. Értitek-e, érzitek-e elvtársak, könyvtárosok, ti megbecsült, szerény és odaadó munkásai szocialista jövőnk építésének mint válik általatok lobogó útmutató fáklyává az írók szava, milyen nagy dolgot műveltek, mikor a könyvet, az üdítő tudás forrását az olvasó kezébe adjátok, hogy munkátok eredménye a városokat, gyáratokat, gépeket alkotó munkás, a földből életet sarjasztó paraszt művében nemesedik lebírhatatlan erővé, örökkéhatóvá? Tudnotok, éreznetek kell, mert ez ad erőt a mindennapi apró és nem mindig könnyű feladataitokhoz. Minden igazi könyvtáros tudja ezt, érzi ezt. Szereti a könyvet, kedveli a könyvtári munkát, maga is naponta magába szívja a könyvek mézét: számára az irodalom, a tudomány mindennapi szükséglet, de mindezzel együtt és ezért: legjobban szereti az embert. A párt, a nép odaadó, önfeláldozó, hű fia.

Nem is lehet másként, mert rá van bízva a könyvtár. A könyvtár, mely évezredek tapasztalatainak, az emberiség által összegyűjtött megismeréseknek, az emberi ész és szív alkotásainak kiapadhatatlan, gazdag tárháza. A könyvtár, mely a könyvtáros nélkül, szüntelen munkássága nélkül csak papír, nyomdafesték és holt betű. A könyvtár, amelynek igazi jelentőségét, létezésének igazi nagyszerűségét mindenki csak akkor érti meg, amikor már jól ismerős falain belül, amikor már teljesen hozzáértő életéhez. A könyv, a könyvtár az emberiség egyik legnagyobb jótéteménye, amit a maga használatára teremtet, amely az egymást felváltó nemzedékek nevelésének, fejlődésének mással nem helyettesíthető eszköze.

Talán úgy tűnik véletlenül engedtem szabadjára gondolataimat, s mindannak, amit elmondtam vajmi kevés köze van ahhoz a konkrét kérdéshez, amelyről beszélni akarok. Semmiképpen. Azért kell erről beszélni, mert az előbbiek nélkül érthetetlen lenne, miért tulajdonítunk oly nagy fontosságot a könyvtáros és a könyvtár munkája megjavításának, állandó fejlesztésének. Vannak még ma is közöttünk sokan, akik maguk sem tudják tulajdonképpen hát miért is végzik ezt a munkát. Vannak, akik nem értik meg ennek a munkának a lényegét. Találkoztam olyan járási könyvtárosokkal, akik bolondulásig szeretnek motorozni, de vajmi kevés segítséget adnak a falusi könyvtárosoknak a könyvtári teendőkhöz; olyan falusi könyvtárossal, aki lélektelen jelentéseket ír és a munkáját elintézettnak véli, ha tetszetős számokat vet a papírra (a papír elbírja, a felsőbb hivatali szerveket pedig ezzel kielégítette); olyan könyvtárossal, aki kiállításra halmozott, de hogy kik és mit olvasnak, arra már se figyelme, se kedve. Beszéltem olyan népművelési ügyvezetővel, aki nyűgnek érezte, ha tiszteletdíjon kívül másról, például arról kérdeztem: miért nem tesz semmit az olvasás megszerettetése érdekében. Ismerek gépállomásigazgatót, aki a könyvtár könyveit felesleges lomnak tartotta (s mert szemétre mégsem akarta dobni) nagylelkűen elajándékozta. Sokan mondják, hogy vannak tanácselnökök és párttitkárok, akik soha még könyvet sem vettek a kezükbe, s dehogy harcolnának azért, hogy helyisége, szekrénye, berendezése legyen a könyvtárnak, ilyen »lényegtelen« dologgal keveset törődnek. Nagyon sokan vannak, akik még úgy képzelik, hogy ez az egész könyvtármunka üdülés: a könyvek maguktól rendbe állnak, minden különösebb erőlködés nélkül tódulnak az olvasók, szépen ügyelve arra, hogy megfelelő arányban legyenek felnőttek és gyerekek, munkások, parasztok és értelmiségiek.

Node, tréfán kívül! Sok még az értetlenség a hivatalos szervek, a kulturális munkások és könyvtárosok körében is. Könyvtáraink külseje sok helyen elhanyagolt, belseje rendetlen: szekrény, asztal, szék, képek stb. hiányzanak. Az elemi rend is hiányzik sok helyen: gyanú a nyilvántartás, hiányos a katalógus, nincsenek a szükséges könyvek, nem mindenütt értik és látják el megfelelően a könyvtárosok feladatait. Nagyon sokan nem olvasói a falusi, városi és üzemi könyvtáraknak. Nem kutatjuk: ki, mit, miért olvas, vagy nem olvas? Mi kellene a gyerekeknek, asszonyoknak, serdülő fiataloknak, parasztoknak, munkásoknak, értelmiségieknek, mi az oka annak, hogy nem elégítik ki őket egyes könyvek? Nem kutatjuk, miért porosodnak kiváló szépirodalmi, politikai és ismeretterjesztő művek évszámra könyvtárainkban anélkül, hogy valaki is belelapozna?

És még számtalan kérdés, amelyek komolyan vetődnek fel és erre felelősségteljesen kell megadnunk a választ: nemcsak szóban, hanem cselekedettel!

III.

A könyvtárügy jelentős fejlődése, a könyvtárosok és könyvtárak megnövekedett szerepe és az előbbiekben felvetett kérdések, a könyvtári munka színvonalának emelésével kapcsolatos feladataink; mindez együttvéve tette szükségessé, hogy a mindent felülről várás helyett a könyvtárosok százainak és ezreinek kívánságára jelentetjük be a könyvtárosok márciusi konferenciáján a könyvtárosok és könyvtárak »Felszabadulási Versenyé«-t. Azzal az ígéssel, hogy a verseny segítségével felszínre hozzuk mindazt a kezdeményezést, eredményt és tapasztalatot, amely fontos alapja további munkánknak, egyben szélesítsük és rendszeressé tegyük az ellenőrzést, értékeljük az egyes könyvtárak és könyvtárosok tevékenységét, általánossá tegyük azt a gyakorlatot, hogy az erősebb segítse a gyengébbet! A verseny célja az is, hogy tág teret adjunk a helyi kezdeményezéseknek, a helyi lehetőségek felhasználásának. A könyvtári munka egészét kell tehát javítani: a feldolgozó munkát, katalóguskészítést, a raktározást, statisztikai munkát éppúgy, mint az olvasószolgálatot, az igényekre támaszkodó könyvbeszerezést, a felvilágosító és propagandamunkát egyaránt. Mindezt a könyvtárosok nevelésének, oktatásának, és tapasztalatcseréjének élénk kiterjesztésével.

Az országos könyvtáros konferencia után a Felszabadulási Verseny megindításában megtorpanás mutatkozott. Elsősorban a minisztérium aluszékony munkája.

miatt. Az Országos Versenybizottság első ülése óta azonban már rendre megalakultak a megyei versenybizottságok. Pest, Tolna és Bács-Kiskún megye kivételével mindenütt dolgoznak. Az első hírek, amelyek az Országos Versenybizottsághoz befutottak, arról tanúskodnak, hogy mind a megyei versenybizottságok, mind a járási könyvtárak megértették a verseny lényegét és ez az egész országot átfogó, minden típusú könyvtárra kiterjedő mozgalom óriási eredményeket hozhat egész könyvtárügyünk megbecsülése, a könyvtárak hatása tekintetében. *Sárközi elvtárs*, a hatvani járási könyvtár vezetőhelyettese a verseny jelentőségét abban látja, hogy *»felöleli a könyvtári munka egészét«*, hogy ebben a versenyben az eddigi ilyenfajta kísérletektől eltérően *»nem látszat eredményekre való törekvés a cél«*. *Tari Erzsébet*, a hevesi járási könyvtár vezetője úgy látja, hogy *»a verseny elősegíti a könyvtármunka minden területét átfogó további sikeres fejlődésünket«*. Ez a vélemény egyre általánosabbá válik és most már túlterjed a verseny a bizottságok tagjain, de túlterjed a könyvtárosokon is. A Vas megyei tanács Végrehajtó Bizottságának elnökhelyettese, *Kraller elvtárs*, azzal kívánja segíteni a könyvtárak versenyét, hogy a Végrehajtó Bizottság nevében felhívással fordul a községi tanácsok elnökeihez a könyvtárak, könyvtárosok versenyének támogatására. A Heves megyei népművelési osztály a kultúrotthonokban elhelyezett népkönyvtárak részére székeket és asztalt kíván biztosítani, valamint vállalta, hogy ezeknek a könyvtáraknak a részére a *világítást és, a fűtési időny alatt, a tüzelőanyagot biztosítani fogja*, sőt könyvszekrények beszerzését is vállalta. *Gacsó elvtárs*, a Szabolcs-Szatmár megyei népművelési osztály vezetője első sorban a *jólképzett könyvtárosok beállításának*, a népművelés más területén és a könyvtár területein dolgozó elvtársak harmonikus együttműködésének biztosítása terén látja a megyei népművelési osztály segítő feladatát. Csak ez a néhány jelenség is arra utal, hogy megyei tanácsaink és első sorban a népművelési osztályok nemcsak felismerték a könyvtárak Felszabadulási Versenyének jelentőségét, hanem mindent elkövetnek annak sikeréért, és biztosítani kívánják könyvtáraink munkájának megjavításához szükséges szubjektív és objektív feltételeket.

Kezdeti eredményekről beszélhetünk még csak, de ezek biztató előjelek. A verseny kialakulásával kapcsolatban néhány dolgot meg kell említeni:

1. Mindenekelőtt azt, hogy a versenybizottságok segítségével *komoly lépéseket tehetünk az ellenőrző és patronáló munka rendszerének megteremtésében*. Az országos versenybizottság tagjai az egyes megyék, a megyei versenybizottságok tagjai a járáások ellenőrzését és állandó segítségét vállalták. Ezzel az irányítás elevenebb, életteljesebb módszerrel tesszük általánossá.

2. A verseny alkalmas a tanácsok, helyi állami szervek érdeklődésének felkeltésére a könyvtárak ügye, a könyvtárosok munkája iránt. Ezért javasolta pl. *Bradács elvtársnő* a Baranya megyei versenybizottság ülésén, hogy a *falusi, járási és megyei tanácsok vezetőinek tájékoztatást kell adni állandóan a könyvtárak helyzetéről*, csak akkor tudnak segíteni, ha ismerik az eredményeket, a nehézségeket és bajokat.

3. Igen komolyan értékelendő a Fejér és Veszprém megyeiek kezdeményezése az írók-könyvtárosok, írók és olvasók találkozóinak rendezésével. Amellett, hogy ezek a könyvtári propagandamunkát helyes irányba terelik, gazdag segítséget jelentenek a könyvtárosoknak az olvasókkal való helyes foglalkozás, az olvasók érdeklődésének felkeltése és kutatása tekintetében is.

4. Néhány helyen (a debreceni megyei könyvtár, miskolci megyei könyvtár stb.) erőteljesen fogtak hozzá a *könyvfeldolgozáshoz*, másutt (pl. Szombathelyen, a siklósi, a sádsi járási könyvtárban) a *katalóguskészítés munkája indult meg* nagy lendülettel.

5. Tanúi vagyunk annak is, hogy főleg nagyobb könyvtárainkban egészen magas színvonalú propagandamunka van kialakulóban (Miskolci könyvtár irodalmi előadás-sorozatai; a budapesti Szabó Ervin Könyvtár kezdeményezései; a békéscsabai megyei könyvtár irodalmi fejtörője stb.).

5. Szép számmal vannak már kezdeményezések a *könyvtárak csinosítására*. A szigetvári járásban pl. a könyvtárakat nagyjainkról nevezik el és az írók bekeretezett fényképeivel díszítik a könyvtárak falait. Baranya megyében egyébként tervbe vették a könyvtárak zománcablakkal való megjelölését is.

7. Mindenképpen támogatni kell az ifjúsági könyvtárak létrehozását, az ifjúsági tanácsok és általában az olvasói-könyvtári tanácsok, olvasókörök szervezését.

Ebből a szempontból a budapesti kerületi könyvtárak tapasztalatai terjesztenünk kell.

8. A verseny megindulásával egyidőben dicséretreméltó munkát megyei és járási könyvtáraink a *háromhetes könyvtáros tanfolyamok megszervezésével*, valamint a tapasztalatcsere értekezletekkel és a járási tanulmányi foglalkozásokkal, az Orsz. Széchényi Könyvtár Módszertani Osztálya a gyakorlati munkára való behívással.

IV.

Néhány szót befejezésül arról, mi a közvetlen teendő:

Szeretnék csatlakozni a megyei versenybizottságok egyöntetű feladatkielöléséhez és megállapításához: *most elsősorban azon van a hangsúly, hogy minden községi és tanyasi könyvtárossal is megértessük a verseny lényegét, fontosságát.* Közvetlen meggyőzéssel, személyes agitációval, sajtópropagandával egyaránt. A megyei és járási könyvtárak után most a falusi könyvtárak bekapcsolódására kell gondot fordítani:

Fel kell kutatni és biztosítani kell az összes helyi lehetőségeket és forrásokat a könyvtárak helyiséggel, szekrényekkel és egyéb felszereléssel való ellátására. (A tanácsvezetők megnyerése igen fontos feladat.)

A nyári felolvasásokat, mesedélutánokat, a vasárnapi tanyázó estéket fel kell használni a könyvek, az irodalom népszerűsítésére és újságfelolvasásokra.

Népszerűsíteni kell a könyvtárosokat és a könyvtárakat a helyi sajtóban, mert az a tapasztalatunk, hogy nincs a könyvtárak munkájának elég nyilvánossága.

A könyvvállomány rendbehozásával, a katalógusok készítésével, a könyvvállomány kiegészítésével fel kell készülnünk az őszi és téli időszakra.

Már most fogalakozni kell azzal, hogyan tudjuk a pártoktatásban tanulókat megfelelő ideológiai művekkel segíteni, milyen könyveket tudunk a parasztság kezébe adni a mezőgazdasági tanfolyamok alkalmával, de általában az őszi-téli, tavaszi időszakban.

Végül elengedhetetlenül szükséges annak a légkörnek a kialakítása is, hogy minél több könyvtárunk és könyvtárosunk számoljon be »A Könyvtáros« c. folyóirat szerkesztőségének vállalásáról, annak teljesítéséről, munkájáról, jó módszereiről, eredményeiről és nehézségeiről.

Adjanak a versenybizottságok még több segítséget, tanácsot, útmutatást, ellenőrizzék rendszeresen a munkát, hogy még szélesebben sok eredménnyel bontakozzon ki mozgalmunk, amelyet a könyvtárak szilárdabb, rendszeresebb és eredményesebb munkájának kialakításáért indítottunk drága hazánk és népünk felszabadulásának tizedik évfordulója alkalmából.

MIKÓ ZOLTAN

az Országos Versenybizottság elnöke